

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2003, sp. zn.: 29 Cdo 2629/2000

Přiměřenou aplikací ustanovení o smlouvě komisionářské na zasilatelskou smlouvu se rozumí takové použití příslušných ustanovení o komisionářské smlouvě, podle kterého se na postavení zasilatele, coby obstaravatele přepravy věci, přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech komisionáře, coby osoby, jež pro komitenta zařizuje vlastním jménem na jeho účet určitou obchodní záležitost.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se po žalované domáhala zaplacení částky 522 903 Kč se sedmnáctiprocentním úrokem z prodlení od 1. prosince 1993 do zaplacení s tím, že dne 15. listopadu 1993 si vedlejší účastnice objednala u žalobkyně dopravu zboží ze Spolkové republiky Německo s termínem nakládky 18. listopadu 1993. Žalobkyně zadala objednávku Ing. P. K., který zadal dopravu bez vědomí žalobkyně žalované. Dne 30. listopadu 1993 se kamion vezoucí náklad zboží pro vedlejší účastnici ztratil, čímž vedlejší účastnici vznikla škoda ve výši 522 903 Kč, sestávající ze zboží, bankovních výloh a dopravného. Vzhledem k dikci § 609 a § 586 obchodního zákoníku začala žalobkyně uplatňovat na účet vedlejší účastnice náhradu škody u žalované, která však na její výzvy nereagovala.

Krajský soud rozsudkem ze dne 30. října 1997, čj. 37 Cm 131/94-42, zastavil řízení (pro částečné zpětvetí žaloby) ohledně částky 12 000 Kč se sedmnáctiprocentním úrokem z prodlení z této částky od 1. prosince 1993 do zaplacení (bod I. výroku) a co do částky 510 903 Kč se sedmnáctiprocentním úrokem z prodlení od 1. prosince 1993 do zaplacení žalobu zamítl (bod II. výroku). Zamítavý výrok rozsudku soud odůvodnil tím, že v daném případě bylo provedeným dokazováním prokázáno uzavření zasilatelských smluv (ve smyslu § 601 obch. zák.) mezi vedlejší účastnicí řízení a žalobkyní, dále mezi žalobkyní a Ing. P. K. a mezi Ing. P. K. a žalovanou. Z toho je současně zřejmé, že žádná smlouva nebyla uzavřena mezi žalobkyní a žalovanou, mezi nimiž tedy neexistoval žádný závazkový právní vztah. Chybí tedy základní předpoklad nároku na náhradu škody, jímž je vznik škody u žalobkyně (škoda vznikla vedlejší účastnici). Neexistoval-li mezi žalobkyní a žalovanou závazkový právní vztah, nemohlo ze strany žalované dojít ani k porušení povinnosti z takového vztahu vůči žalobkyni. Porušení povinnosti ze závazkového vztahu, který měla žalovaná s Ing. P. K., obecně nemohlo být v příčinné souvislosti se vznikem škody u žalobkyně (k níž ani nedošlo). Žalobkyně tedy nebyla aktivně legitimována k uplatnění nároku na náhradu škody.

K odvolání žalobkyně, směřujícímu proti zamítavému výroku rozsudku a výroku o nákladech řízení, vrchní soud rozsudkem ze dne 4. ledna 2000, čj. 12 Cmo 156/98-66, rozsudek soudu prvního stupně v napadených částech (v bodech II. a III.) potvrdil (první výrok), přičemž proti svému rozsudku připustil dovolání (čtvrtý výrok). Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. K tvrzení žalobkyně, že předmětnou částku vymáhá pro vedlejší účastnici ve smyslu ustanovení § 586 obch. zák., ve spojení s ustanovením § 609 obch. zák., odvolací soud uvedl, že při převodu práv komitenta je nutno postupovat podle ustanovení § 524 až § 530 občanského zákoníku a že v daném případě by byl žalobce oprávněn náhradu škody

vymáhat za vedlejší účastníci za předpokladu, že ta by mu uvedenou pohledávku postoupila písemnou smlouvou. Existenci takové smlouvy však žalobkyně ani netvrdila, ani neprokázala. K vymáhání škody po povinném subjektu by žalobkyně mohla přistoupit, kdyby ji vedlejší účastníci sama uhradila; k tomu však nedošlo. Za této situace je správný závěr, že žalobkyně není subjektem aktivně věcně legitimovaným k vymáhání náhrady škody po žalované. Vzhledem k důvodům, jež vedly k zamítnutí žaloby, již odvolací soud nezkoumal, "zda na straně žalované došlo k postoupení pohledávky ze smlouvy o přepravě zboží mezi Ing. P. K. a žalobkyní".

Žalobkyně podala proti rozsudku odvolacího soudu včas dovolání, namítajíc, že aplikace ustanovení § 524 až § 530 obč. zák. na vztah vyplývající z komisionářské smlouvy, daný ustanovením § 586 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 609 obch. zák., jak ji provedl odvolací soud, je nesprávná. V daném případě je komisionářem žalobkyně, která pro vedlejší účastníci (komitenta) zařizovala určité záležitosti. Z označených ustanovení podle dovolatelky jednoznačně vyplývá, že komisionář (dovolatelka) je povinen vymáhat splnění závazků, které byl povinen zařídit pro vedlejší účastníci (komitenta). Řádné zařazení záležitosti komisionářem zahrnuje (pokud smlouva nestanoví něco jiného) i povinnost komisionáře vymáhat splnění závazku třetí osobou. Komitent s ohledem na to, že komisionář jedná vlastním jménem, může požadovat plnění na třetí osobě jen v případě, že mu komisionář postoupil pohledávky odpovídající sjednaným závazkům, anebo v případě, kdy komisionář nemůže pro okolnosti týkající se jeho osoby požadovat plnění těchto pohledávek sám. Odvolací soud zřejmě zaměnil osoby komisionáře a komitenta. Na základě výše uvedeného se dále dovolatelka vyslovuje k nesprávnosti úvah odvolacího soudu o tom, že nebylo nutno zkoumat (ve spojení s názorem soudu prvního stupně, že nemohlo dojít k porušení povinnosti ze závazkového vztahu, jelikož mezi žalobkyní a žalovanou žádný závazkový vztah neexistoval), zda Ing. P. K. dovolatelce platně postoupil nárok na náhradu škody vůči žalované. Zdůrazňuje zejména, že v souladu s ustanovením § 120 odst. 1 o. s. ř. navrhla k tomuto svému tvrzení listinné důkazy, jimiž se soud měl zabývat. Dovolatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Podle bodu 17. hlavy první části dvanácté zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu, ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci.

Ačkoliv se to z dovolání nepodává výslovně, je zjevné, že v něm uplatněnými argumenty dovolatelka po obsahové stránce vystihuje (co do polemiky s tím, jak odvolací soud vyložil ustanovení § 586 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 609 obch. zák.) dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci a co do námitek spojených s ustanovením § 120 odst. 1 o. s. ř. dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., který je dán, je-li řízení postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolání je - ve smyslu § 239 odst. 1 - přípustné a je i důvodné.

Kromě výše uvedené vady nejsou vady, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti, dovoláním namítány a z obsahu spisu se nepodávají; uplatněnými dovolacími důvody je pak

dovolací soud vázán včetně toho, jak je dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud

se nejprve zabýval existencí dovolacího důvodu dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.

Vzhledem k tomu, že odvolací soud nevymezil právně významné otázky, pro něž připustil dovolání, výrokem rozhodnutí (srov. nálezn Ústavního soudu z 20. 2. 1997, sp. zn. III ÚS 253/96, otištěný v příloze sešitu č. 7, ročníku 1997, Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek) je dovolání přípustné pro všechny právní otázky, na nichž napadené rozhodnutí spočívá a jejichž řešení bylo dovoláním zpochybněno. Úkolem Nejvyššího soudu tedy je prověřit správnost závěrů odvolacího soudu co do výkladu ustanovení § 586 obch. zák. ve spojení s ustanovením § 609 obch. zák.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá nebo právní normu sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci jak byl zjištěn soudy nižších stupňů nebyl (a se zřetelem k tomu, že dovolání je přípustné pouze dle § 239 odst. 1 o. s. ř. ani nemohl být) dovoláním zpochybněno, Nejvyšší soud z něj proto při dalších úvahách vychází.

S přihlédnutím k době, kdy mělo dojít k uzavření zasílatelských smluv, je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění zákonů č. 264/1992 Sb., č. 591/1992 Sb. a č. 600/1992 Sb.

Podle § 601 odst. 1 obch. zák. smlouvou zasílatelskou se zavazuje zasílatel příkazci, že mu vlastním jménem na jeho účet obstará přepravu věci z určitého místa do určitého jiného místa a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli úplatu.

Ustanovení § 603 obch. zák. pak určuje, že při plnění závazku je zasílatel povinen s vynaložením odborné péče sjednat způsob a podmínky přepravy odpovídající co nejlépe zájmům příkazce, jež vyplývají ze smlouvy a jeho příkazů nebo jež jsou zasílateli jinak známé (odstavec 1). Zasílatel odpovídá za škodu na převzaté zásilce vzniklou při obstarávání přepravy, ledaže ji nemohl odvrátit při vynaložení odborné péče (odstavec 2). Zasílatel je povinen zásilku pojistit, jen když to stanoví smlouva (odstavec 3).

Dle ustanovení § 609 obch. zák. se na zasílatelskou smlouvu použijí podpůrně ustanovení o smlouvě komisionářské.

Ustanovení § 577 obch. zák. určuje, že smlouvou komisionářskou se zavazuje komisionář, že zařídí vlastním jménem pro komitenta na jeho účet určitou obchodní záležitost a komitent se zavazuje zaplatit mu úplatu.

Podle ustanovení § 586 obch. zák. jestliže osoba, s kterou komisionář uzavřel smlouvu při zařizování záležitosti, poruší své závazky, je komisionář povinen na účet komitenta splnění těchto závazků vymáhat, nebo jestliže s tím komitent souhlasí, postoupit mu pohledávky

odpovídající těmto závazkům.

S dovolatelkou lze souhlasit v závěru, že odvolací soud při svých úvahách nesprávně interpretoval výše cit. ustanovení obchodního zákoníku. Přiměřenou aplikací ustanovení o smlouvě komisionářské na zasílatelskou smlouvu (srov. § 609 obch. zák.) se totiž rozumí takové použití příslušných ustanovení o komisionářské smlouvě, podle kterého se na postavení zasílatele (dovolatelky), coby obstaravatele přepravy věci (srov. § 601 obch. zák.), přiměřeně vztahují ustanovení o právech a povinnostech komisionáře, coby osoby, jež pro komitenta zařizuje vlastním jménem na jeho účet určitou obchodní záležitost (srov. § 577 obch. zák.); pro vedlejší účastníci (příkazce) pak přiměřeně platí ustanovení o právech a povinnostech komitenta. V intencích tohoto závěru pak nemůže obstát tvrzení, že dovolatelka mohla vymáhat pohledávku vedlejší účastnice podle § 586 obch. zák. jen na základě písemné smlouvy o postoupení této pohledávky. Posledně zmiňované ustanovení zakotvuje pravý opak, totiž že komisionář (dovolatelka) je oprávněn a povinen vymáhat splnění závazků osobami, s nimiž uzavřel smlouvu při zařizování záležitosti komitenta (vedlejší účastnice) svým jménem na účet komitenta (vedlejší účastnice) nebo [jestliže s tím komitent (vedlejší účastnice) souhlasí] musí komitentovi (vedlejší účastnici) postoupit pohledávky odpovídající těmto závazkům.

Lze tedy uzavřít, že dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek podle ustanovení § 243b odst. 1 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o. s. ř.). Jelikož napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině právního posouzení, pokládal Nejvyšší soud za nadbytečné zabývat se v tomto stadiu řízení významem neakceptovaných důkazních návrhů dovolatelky. Zhodnotit tyto návrhy znovu ve spojení s výše podaným výkladem bude úkolem odvolacího soudu.